

ODŮVODNĚNÍ

k vyhlášce č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Podle právního stavu ke dni 31. 12. 2021

Zpracováno Ministerstvem zemědělství v rámci legislativního procesu přípravy návrhu vyhlášky

OBEČNÁ ČÁST

1. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění jejích hlavních principů

Cílem předloženého návrhu vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (dále jen „vyhláška“) je především naplnit novelizované zákonné zmocnění obsažené v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat“).

Dne 4. prosince 2020 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 501/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 2. 2021, s výjimkou ustanovení, která nabývají účinnosti později.

Návrh vyhlášky upravuje druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov vybraných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, a to v souladu se zmocněním, které je obsaženo v § 13 odst. 11 novelizovaného zákona na ochranu zvířat.

Návrh vyhlášky:

- nadále upravuje a nemění seznam druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, který byl již obsažen v dosavadní právní úpravě,
- nově upravuje požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- upravuje obecné podmínky, které se vztahují na všechny druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, s výjimkou vybraných druhů šelem a lidoopů (podmínky chovu vybraných druhů šelem a lidoopů budou stanoveny vyhláškou o ochraně vybraných druhů šelem a lidoopů při chovu),
- upravuje konkrétní podmínky pro druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, které jsou nejčastěji chovány, tedy pro jedovaté hady a krokodýly,
- obsahuje odloženou účinnost, která se týká konkrétních podmínek chovu jedovatých hadů a krokodýlů,
- se vztahuje v souladu se zněním zákona na ochranu zvířat na druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, tedy na vyjmenované druhy zvířat, které jsou chovány v zájmových chovech (vyhláška se nevztahuje na chov zvířat v zoologických zahradách, záchranných centrech, záchranných stanicích, útulcích pro zvířata, v cirkusech, na chov v prodejnách se zájmovými zvířaty ani na chov zvířat v rámci podnikatelské činnosti, na pokusná zvířata, apod.),
- nahrazuje dosavadní vyhlášku č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění vyhlášky č. 205/2011 Sb.

Návrh vyhlášky neupravuje:

- vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Vzor žádosti na rozdíl od dosavadní právní úpravy nebude stanoven vyhláškou, ale je již uveřejněn na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, a to jako závazný vzor,
- školení pro získání osvědčení podle § 14d odst. 1 zákona na ochranu zvířat, pokud se jedná o chovatele zvířat uvedených v § 14a odst. 4 (to se vztahuje také na osobu, již budou tato zvířata svěřena do péče), které je požadováno pro chov určitých druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (vybrané druhy šelem a lidoopi) v § 13 odst. 6 písm. g) zákona na ochranu zvířat. Toto školení je upraveno ve vyhlášce č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání, konkrétně v její novele č. 83/2021 Sb., která nabyla účinnosti dnem 1. března 2021,
- podmínky chovu vybraných druhů šelem a lidoopů, které také patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Důvodem je to, že tyto podmínky bude upravovat připravovaná vyhláška o ochraně vybraných druhů šelem a lidoopů. (*Poznámka: Jedná se o vyhlášku č. 213/2022 Sb., o ochraně vybraných druhů šelem a lidoopů při chovu.*)

K výše uvedenému podrobněji uvádíme následující.

Ustanovení § 13 odst. 5 až 11 novely zákona na ochranu zvířat obsahují zpřísnění podmínek pro chovatele druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (zvířata v zájmových chovech). Zdůrazňujeme, že do této skupiny patří pouze zvířata v zájmových chovech, nikoliv zvířata chovaná za účelem dosažení zisku (zvířata hospodářská) a jiná, jak je uvedeno výše.

Pro účely zákona na ochranu zvířat se rozumí

- druhem zvířete vyžadujícím zvláštní péči druh zvířete v zájmovém chovu, který vzhledem ke svým biologickým vlastnostem má zvláštní nároky na zacházení, umístění, krmení, napájení, případně ošetřování [§ 3 písm. g) zákona na ochranu zvířat],
- zvířetem v zájmovém chovu zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník [§ 3 písm. e) zákona na ochranu zvířat].

Právní úprava druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči se týká jedovatých plazů (hadů a ještěřů), krokodýlů, některých ptáků (kasuáři, někteří dravci, sovy, krátkokřídlí, brodiví), primátů, vyjmenovaných druhů šelem, chobotnatců, některých lichokopytníků, některých sudokopytníků. Která zvířata patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, dosud upravovala vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Kritériem pro zařazení zvířete mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči je především náročnost jeho chovu vyplývající z biologické náročnosti a délky doby chovu v péči člověka. U většiny jedinců uvedených druhů je tato doba vzhledem k ovlivnění etologických vlastností zvířat velmi krátká, což zvyšuje náročnost na zajištění pohody zvířat v péči člověka při uměle vzniklých podmínkách zájmového chovu. Současně nelze zcela pominout fakt, že pokud není náročný chov náležitě zabezpečen, může být zvíře pro člověka nebezpečné, a z obavy chovatele z možného napadení pak může docházet i k týrání zvířete. Při chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči jsou zvýšeny nároky na zajištění bezpečnosti zvířete i chovatele, například z důvodu možnosti špatného odhadu chování zvířete (medvěd, buvoli, jedovatí hadi, vyjmenované druhy ptáků), zvýšené agresivity z důvodu nedostatečného zaměstnání zvířete (velké šelmy, primáti) nebo agresivity při podávání potravy (krokodýli, jedovatí hadi, šelmy) případně z důvodů mohutnosti zvířete (sloni, buvoli). Některá zvířata se mohou stát agresivní v době sexuální aktivity nebo při péči o mláďata, a to zejména při chovu v malém prostoru nebo s nevhodným partnerem, případně bez partnera (primáti, velcí dravci, velké sovy, šelmy, samci slonů). Je proto zapotřebí správně volit zabezpečovací prvky, aby při jejich použití nemohlo z důvodu strachu člověka z ohrožení dojít k týrání chovaných zvířat. Právní úprava

má bránit především před tzv. týráním chovem. Chrání tedy zvířata před neodborným zacházením, a nikoliv člověka před zvířaty.

Je důležité, aby tyto druhy zvířat chovaly pouze ty osoby, které získají povolení k chovu těchto zvířat. Osoby, které toto povolení nemají, se mohou vymykat kontrole, kterou v těchto chovech pravidelně provádějí orgány veterinární správy (viz § 13 odst. 5 zákona na ochranu zvířat). V České republice je velký počet zájmově chovaných druhů zvířat. Z toho určitá část spadá mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči podle § 13 zákona na ochranu zvířat. V posledních letech se stal chov některých druhů zvířat módní a začali se jím zabývat i četní nedostatečně kvalifikovaní a nezkušení chovatelé. V důsledku toho došlo k řadě mimořádných událostí. Úniky zvířat nebo jejich odchyty bezprostředně vedly k narušení dobrých životních podmínek zvířat či dokonce k jejich smrti. Výjimkou nejsou ani případy, kdy zvíře zaútočilo na nezkušeného chovatele, který následkům zranění podlehl. Je nutné upozornit na tuto oboustrannou provázanost a zdůraznit nutnost erudice chovatele zvířat druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, a to při dodržení veškerých podmínek stanovených právními předpisy.

Cílem tohoto předpisu není vytvoření chovatelského manuálu. Nová vyhláška stanovuje v nezbytné míře minimální doplňkové požadavky týkající se péče a požadavků na prostory a vybavení pro chov vybraných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Nová vyhláška o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči obsahuje stejně jako dosavadní vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, výčet druhů zvířat, která patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. V tomto seznamu nedochází k žádným změnám. Rozsáhlé změny v tomto seznamu byly provedeny již v minulosti.

Dále je nutné zdůraznit, že cílem zákona ani vyhlášky nikdy nebylo stanovit požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro všechny druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Z tohoto důvodu zmocnění v zákoně na ochranu zvířat výslovně upravuje pouze vybrané druhy zvířat vyžadující zvláštní péči.

Do vyhlášky se doplňují obecná ustanovení platná pro všechny druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, s výjimkou vybraných druhů šelem a lidoopů (problematika chovu vybraných druhů šelem a lidoopů a problematika kurzu k péči o vybrané druhy šelem a lidoopy je upravena jinými právními předpisy). Nová ustanovení vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči upravují obecné požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Při určení toho, u kterých druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči je žádoucí stanovit podrobnější požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení, vycházelo Ministerstvo zemědělství také z informací poskytnutých Státní veterinární správou, které se týkají četnosti chovaných zvířat z hlediska jak druhového zastoupení, tak počtu chovaných zvířat. Cílem bylo nestanovovat podmínky chovu pro druhy zvířat, které jsou v režimu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči chovány pouze výjimečně. Na základě zkušeností z terénní praxe Státní veterinární správy a dat z kontrol vznikl jednoznačný požadavek na zaměření se na jedovaté druhy hadů a na chov krokodýlů.

Co se týče méně často chovaných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, lze se při posouzení podmínek jejich chovu stejně jako dosud opřít o informace uvedené v odborné literatuře. Pozornosti lze doporučit například:

- Doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat „Podmínky chovu savců volně žijících druhů v zajetí“,
- „Základy zoohygieny chovu zvířat v zoologických zahradách“, Pavel Novák, Gabriela Malá, Miloslav Šoch, Ivan Příklad, vydal VÚŽV Praha, v. v. i. a ZF JU České Budějovice, 2015.

Na základě jednání Ministerstva zemědělství a Státní veterinární správy a na základě závěrů pracovní skupiny se tedy do vyhlášky výslovně doplňují konkrétní požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov zvířat z třídy plazů (*Reptilia*)

- všechny jedovaté druhy hadů (pro jedovaté ještěry konkrétní podmínky stanoveny nejsou, platí pro ně však obecné podmínky týkající se druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči),
- z řádu krokodýli (*Crocodylia*) všechny druhy.

Připomínáme, že z hlediska taxonomie nejsou slova „plaz“ a „had“ synonyma.

Z hlediska čeledi jsou jedovatí všichni korálovcovití, zemězmijovití, chřestýšoví a zmijovití hadi. Z čeledi užovkovitých je jedovatá jen asi třetina druhů. V České republice ve volné přírodě žije jediný jedovatý had, a to zmije obecná.

Řád krokodýli (*Crocodylia*) má 24 recentních druhů ve třech čeledích (gaviálovití, aligátorovití, krokodýlovití).

Za účelem přípravy vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči vytvořilo Ministerstvo zemědělství pracovní skupinu, ve které kromě pracovníků Ministerstva zemědělství byli zastoupeni přední odborníci na chov předmětných druhů zvířat. Jednalo se zejména o tyto subjekty:

- odborní zoologové, profesně zaměřeni na chov jedovatých hadů a krokodýlů,
- Unie Českých a Slovenských ZOO,
- Česká asociace zoologických zahrad a akvárií, z. s.

Návrh vyhlášky je výsledkem konsenzu členů výše uvedené pracovní skupiny.

Na základě požadavku pracovní komise Legislativní rady vlády došlo v novele zákona na ochranu zvířat ke sjednocení způsobu uveřejňování vzorů žádostí. Vzory žádostí již nebudou stanoveny prováděcími právními předpisy, ale budou uveřejňovány na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, a to jako závazné vzory. Nová vyhláška již proto nebude obsahovat vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Vzor žádosti podle nové právní úpravy obsažené v zákoně na ochranu zvířat je již uveřejněn na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, oddělení ochrany zvířat www.oz.mze.cz. Jedná se o závazný vzor.

Předmětem širokého zájmu veřejnosti a sdělovacích prostředků se stal v minulých letech také chov šelem v zájmových chovech, a to jak z hlediska četnosti těchto chovů, tak z hlediska obav veřejnosti z těchto chovů. Vyhláška o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči ale podmínky chovu šelem a lidoopů neupravuje, i když jsou určité druhy šelem a lidoopi zařazeni mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Důvodem je to, že podmínky chovu vybraných druhů šelem a lidoopů budou stanoveny jiným právním předpisem. Jedná se o souběžně připravovaný návrh vyhlášky o ochraně vybraných druhů šelem a lidoopů při chovu.

Zákon na ochranu zvířat po novele v ustanovení § 14c odst. 4 uvádí: „*Podmínky chovu vybraných druhů šelem a lidoopů, požadavky na konstrukci, zabezpečení, velikost a vybavení prostor, podmínky ustájení, a požadavky na pomůcky, krmení a napájení vybraných druhů šelem a lidoopů stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.*“

Které druhy šelem patří mezi vybrané druhy šelem, uvádí příloha k novele zákona na ochranu zvířat. Za šelmy podle § 14a odst. 4 zákona na ochranu zvířat se považují:

1. z čeledi kočkovitých z podčeledi
  - a) velké kočky (*Pantherinae*) všechny druhy,
  - b) malé kočky (*Felinae*) rod puma (*Puma*) druh puma americká (*Puma concolor*) a rod rys (*Lynx*),

- c) gepardi (*Acinonychinae*) rod gepard (*Acinonyx*),
2. z čeledi medvědovití (*Ursidae*) všechny druhy,
3. z čeledi hyenovití (*Hyaenidae*) všechny druhy a
4. z čeledi psovití (*Canidae*) druh vlk obecný (*Canis lupus*) a pes hyenový (*Lycaon pictus*).

Dále novela zákona na ochranu zvířat v ustanovení § 14d upravuje kurz k péči o vybrané druhy šelem a lidoopy, který je dále podrobně upraven v novele vyhlášky č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání. Dne 1. 3. 2021 nabyla účinnosti vyhláška č. 83/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. Nové ustanovení § 9a upravuje kurz k péči o vybrané druhy šelem nebo lidoopy.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena

Navrhovaná právní úprava je v souladu se zákonem na ochranu zvířat a jeho zmocňovacím ustanovením.

Ustanovení § 13 odst. 11 zákona na ochranu zvířat uvádí: „Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov vybraných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.“

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh vyhlášky je slučitelný s předpisy Evropské unie.

Předložený návrh nezpracovává žádné předpisy Evropské unie. V rámci Evropské unie nejsou stanovena jednotná pravidla chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči ani není stanoven seznam těchto druhů zvířat.

Návrh není v rozporu s judikaturou soudních orgánů Evropské unie a je v souladu s obecnými zásadami práva Evropské unie (např. zásadou proporcionality a zákazem diskriminace).

4. Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění nezbytnosti jeho změny

V současné době upravuje konkrétně problematiku druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči ustanovení § 13 odst. 5 až 11 zákona na ochranu zvířat a vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Zákon na ochranu zvířat je základním právním předpisem České republiky, který upravuje ochranu zvířat proti týrání. Preambule tohoto zákona uvádí, že zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka. Účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie požadavky a podmínky ochrany zvířat proti týrání, práva a povinnosti fyzických a právnických osob na úseku ochrany zvířat proti týrání, včetně požadavků na jejich

kvalifikaci a odbornou způsobilost, soustavu, působnost a pravomoci orgánů vykonávajících státní správu na úseku ochrany zvířat proti týrání, opatření pro ochranu pokusných zvířat, která jsou používána pro vědecké nebo vzdělávací účely.

Dosavadní ustanovení § 13 odst. 5 až 10 zákona na ochranu zvířat účinná již před novelou zákona na ochranu zvířat provedenou zákonem č. 501/2020 Sb. upravují ochranu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Tato ustanovení upravují:

- požadavky na chovatele, např. minimální věk,
- povinnost mít povolení krajské veterinární správy k chovu těchto zvířat,
- náležitosti žádosti o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči,
- podmínky neudělení, změny nebo odnětí rozhodnutí o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči,
- náležitosti rozhodnutí o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči, např. maximální počet zvířat, doba platnosti maximálně na 3 roky,
- povinnost provádění dozoru ze strany krajské veterinární správy alespoň jednou za rok.

Novela zákona na ochranu zvířat provedená zákonem č. 501/2020 Sb. s účinností od 1. 2. 2021 přinesla zpřísnění podmínek pro chovatele druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (zvířata v zájmových chovech). Ustanovení § 13 odst. 5 až 11 zákona na ochranu zvířat obsahují následující novinky:

- Chovatel druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči je oprávněn zahájit chov tohoto zvířete nebo rozšířit chov z hlediska počtu nebo druhů chovaných zvířat až po nabytí právní moci rozhodnutí o povolení chovu.
- Nově se zavádí povinnost přiložit k žádosti o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči kolaudační souhlas nebo kolaudační rozhodnutí pro stavbu pro chov zvířat vydané stavebním úřadem, pokud se jedná o chov zvířat uvedených v § 14a odst. 4 (vybrané druhy šelem a lidoopi). Vydat rozhodnutí o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči je možné až po vyjádření stavebního úřadu.
- Rozhodnutí o povolení chovu druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči, rozhodnutí o jeho změně nebo odnětí bude nově krajská veterinární správa zasílat na vědomí obci, na jejímž území se nachází místo chovu zvířete.
- Nově se upravuje obsah evidence, kterou musí vést chovatel druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči.
- Rozšiřuje se zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu. Na základě dosavadního zmocňovacího ustanovení byla vydána vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Nově budou ve vyhlášce upraveny také požadavky týkající se péče, požadavky na prostory a vybavení pro chov vybraných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Další změny související s ochranou druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči:

- Nově se v § 27b odst. 3 zákona na ochranu zvířat upravují podmínky a postup propadnutí zvířete vyžadujícího zvláštní péči chovaného bez příslušného povolení.
- V zákoně o správních poplatcích byly zvýšeny správní poplatky za vydání rozhodnutí pro chovatele druhu zvířat vyžadujících zvláštní péči, pokud se jedná o vybrané druhy šelem a lidoopy.

Z důvodové zprávy k novele zákona na ochranu zvířat, k ustanovení § 13 odst. 11 (sněmovní tisk 514) citujeme:

„Na základě podnětu Státní veterinární správy se rozšiřuje zmocnění k vydání prováděcího právního předpisu. Na základě dosavadního zmocňovacího ustanovení byla vydána vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Nově budou ve vyhlášce upraveny také požadavky týkající se péče, požadavky na prostory a vybavení pro chov vybraných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči nebude nadále upraven v prováděcím právním předpise, ale bude uveřejněn na internetových stránkách Ministerstva zemědělství. Tento vzor je závazný.“

Dosavadní vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, upravuje:

- a) druhy zvířat vyžadující zvláštní péči,
- b) vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Jak již bylo uvedeno výše, druhy zvířat vyžadující zvláštní péči upravuje právní úprava i nadále.

Na základě požadavku pracovní komise Legislativní rady vlády došlo v novele zákona na ochranu zvířat ke sjednocení způsobu uveřejňování vzorů žádostí. Vzory žádostí již nebudou stanoveny prováděcími právními předpisy, ale budou uveřejňovány na internetových stránkách Ministerstva zemědělství, a to jako závazné vzory. Nová vyhláška již proto nebude obsahovat vzor žádosti o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

K odůvodnění nezbytnosti změny právní úpravy a k jejím základním principům viz výše. K dalším povinnostem chovatele druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči viz § 13 odst. 5 až 11 zákona na ochranu zvířat.

Návrh vyhlášky není v rozporu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, např. s Evropskou dohodou o ochraně zvířat v zájmovém chovu, která byla publikována jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 19/2000 Sb. m. s. Tato dohoda ve své preambuli uvádí, že byla přijata s tím, že je nutné brát na zřetel, že chov jedinců volně žijících zvířat jako zvířat v zájmových chovech by neměl být podporován. Navrhovaná právní úprava respektuje tento požadavek.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Návrh vyhlášky nebude mít hospodářské a finanční dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty. Návrh vyhlášky nebude mít ani sociální dopady, ani dopady na rodiny ani dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, ani dopady na životní prostředí.

Návrh vyhlášky má dopad na oblast ochrany zvířat proti týrání.

Někteří chovatelé budou nuceni přebudovat svá zařízení určená k chovu jedovatých hadů nebo krokodýlů v souladu s podmínkami stanovenými vyhláškou. K tomuto jim bude poskytnuto přechodné období, které umožní rozložení nákladů na delší časové období. Náklady související s úpravou zařízení pro chov krokodýlů a jedovatých hadů podle požadavků návrhu vyhlášky se na jednoho chovatele budou pohybovat v řádech cca tisíců Kč, samozřejmě s ohledem na druh a množství chovaných zvířat. Lze předpokládat, že mnozí chovatelé požadavky nové právní úpravy splňují již v současné době a úprava chovných prostor tak nebude nutná.

Vyhláška nemá sociální dopady na chovatele zvířat, neboť nepřináší povinnosti, které by zakazovaly nebo omezovaly jejich činnost. Jedná se o činnost zájmovou, nikoliv výdělečnou. Vyhláška se vztahuje pouze na zvířata chovaná v zájmových chovech.

6. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Návrh vyhlášky nemá žádné negativní dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ochranou soukromí a osobních údajů. Z provedené analýzy obsahu návrhu nevyplývají ve zmíněných oblastech žádné negativní dopady. Navrhovaná právní úprava je v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení, které by bylo předmětem korupčního rizika.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení, které by se vztahovalo k bezpečnosti nebo obraně státu.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1 – Předmět úpravy

Ustanovení § 1 odst. 1 vyhlášky upravuje předmět právní úpravy, který je vymezen v souladu se zmocňovacím ustanovením obsaženým v § 13 odst. 11 zákona na ochranu zvířat.

Jak již bylo uvedeno výše, vymezení toho, které druhy zvířat patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči [§ 1 odst. 1 písm. a)], bylo obsaženo i v dosavadní právní úpravě.

Novinkou oproti dosavadní právní úpravě jsou požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči [§ 1 odst. 1 písm. b)].

Ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky vymezuje, na která zvířata se nevztahují ustanovení vyhlášky upravující požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Tato ustanovení se nevztahují na vybrané druhy šelem a lidoopy uvedené v § 14a odst. 4 zákona na ochranu zvířat. K těmto zvířatům podrobněji viz výše.

Ve zmocnění v zákoně na ochranu zvířat jsou uvedeny vybrané druhy zvířat, neboť při tvorbě zmocnění předkladatel věděl, že se tato vyhláška nebude vztahovat na vybrané druhy šelem a lidoopy, co se týče podmínek chovu, ale že vybrané druhy šelem a lidoopi musí být i nadále zařazeni mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči.

Slovo „vybrané“ v zákoně na ochranu zvířat je nutno vykládat tak, že předkladatel vybere, na které druhy zvířat vyžadující zvláštní péči se bude vyhláška vztahovat, co se týče podmínek chovu. Slova „vybrané druhy zvířat vyžadující zvláštní péči“ nepředstavují nový samostatný pojem, takový pojem ani není v zákoně na ochranu zvířat vymezen. Předkladatel vybral do vyhlášky ve vztahu k požadavkům, které se týkají péče a prostor a jejich vybavení, všechny druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, kromě vybraných druhů šelem a lidoopů. Pro tyto vybrané druhy zvířat vyžadující zvláštní péči byly stanoveny podmínky s různou mírou konkrétnosti. Pro některé druhy zvířat platí pouze obecná ustanovení vyhlášky, pro některé druhy zvířat obsahuje vyhláška i konkrétnější právní úpravu.

Jak již bylo uvedeno výše, vyhláška o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči podmínky chovu šelem a lidoopů neupravuje, i když jsou určité druhy šelem a lidoopů zařazeny mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Důvodem je to, že podmínky chovu vybraných druhů šelem a lidoopů budou stanoveny jiným právním předpisem. Jedná se o souběžně připravovaný návrh vyhlášky o ochraně vybraných druhů šelem a lidoopů při chovu.

Je nutné zdůraznit, že vybrané druhy šelem a lidoopi i nadále patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči a k jejich chovu v zájmovém chovu je nutné povolení krajské veterinární správy a plnění podmínek uvedených v § 13 odst. 5 až 10 zákona na ochranu zvířat.

Opakovaně upozorňujeme na pojem „druh zvířete vyžadující zvláštní péči“ a na pojem „zvíře v zájmovém chovu“, které jsou vymezeny v zákoně na ochranu zvířat. Ze zákona na ochranu zvířat jednoznačně plyne, že právní úprava druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči se vztahuje na uvedená zvířata v těch případech, kdy jsou chována v zájmovém chovu. Z toho plyne, že se vyhláška nevztahuje například na chov zvířat v zoologických zahradách, záchranných centrech, záchranných stanicích, útulcích pro zvířata, v cirkusech, na chov v prodejnách se zájmovými zvířaty ani na chov zvířat v rámci podnikatelské činnosti včetně živnosti, ani na chov pokusných zvířat. Tuto skutečnost nelze uvádět v předmětu úpravy vyhlášky, neboť plyne přímo ze zákona na ochranu zvířat.

V souvislosti s výše uvedeným poznamenáváme, že podmínky chovu zraněných volně žijících zvířat upravuje vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu. Podmínky chovu zvířat v cirkusech upravuje vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat. Chov pokusných zvířat upravuje vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat. Také v ostatních chovech, které nejsou podrobně upraveny prováděcími právními předpisy, musí chovatelé dodržovat zákon na ochranu zvířat a povinnosti chovatelů, které upravuje.

K § 2 – Vymezení pojmů

Ustanovení § 2 upravuje pojmy vyhlášky, a to chovný prostor, vnitřní chovný prostor, venkovní chovný prostor a regálový systém. V praxi je pro označení těchto prostor používána celá řada pojmů, a to v závislosti na druhu zvířete, které je chováno, i v závislosti na jednotlivých chovatelích. Z tohoto důvodu byly zvoleny obecné pojmy tak, aby nemohlo dojít k záměně např. chovné nádrže a vodní nádrže.

Větší druhy zvířat vyžadující zvláštní péči musí být chovány v samostatně vybudovaných zařízeních, menší druhy zvířat vyžadující zvláštní péči mohou být chovány také přímo v bytě chovatele (např. terárium je umístěno v bytě chovatele). Z důvodu zabránění výkladovým problémům se proto výslovně stanoví, že za chovný prostor se považuje také byt chovatele, pokud jsou v něm zvířata chována.

V případě jedovatých hadů a krokodýlů, u kterých vyhláška upravuje podrobněji podmínky chovu, se v souvislosti s chovem používají např. označení terárium, akvaterárium, paludárium, flexárium, nebo regálový systém.

Za terárium je považováno zařízení pro chov bezobratlých živočichů, plazů a obojživelníků, pro účely této vyhlášky je to zařízení pro chov jedovatých hadů. Je vyrobeno většinou ze skla a podle druhu chovaného zvířete vybaveno osvětlením, vyhříváním, adekvátním substrátem, miskou s vodou, případně dalšími doplňky jako jsou rostliny, dřevo, fontánka s vodou apod.

Za akvaterárium je považováno zařízení pro chov bezobratlých živočichů, vodních želv, krokodýlů, většiny obojživelníků, ještěřů, hadů. Jeho plocha je z části tvořena vodní nádrží.

Za paludárium je považováno zařízení pro chov obojživelníků, některých druhů hadů a želv. Jedná se o terárium s malou vodní nádrží, které napodobuje biotop bažiny.

Za flexárium je považováno celosítované terárium s kovovou konstrukcí, která je vyplněna kovovým pletivem. Kovovým pletivem jsou vyplněny všechny stěny, strop a dvířka.

Za regálový systém je považováno zařízení pro chov hadů, kteří jsou umístěni v jednotlivých chovných nádržích uložených ve stojanech zásuvkovým způsobem nad sebou. Každá jednotlivá chovná nádrž je vybavena vhodným substrátem, miskou s vodou, případně dalšími doplňky ve formě větví nebo jiných předmětů, které umožní hadovi šplhat.

Z hlediska právní úpravy obsažené v této vyhlášce není nutné rozlišovat např. terária, akvaterária a paludária, ale je pro ně používáno jednotné označení „vnitřní chovný prostor“.

K § 3 – Druhy zvířat vyžadující zvláštní péči

V ustanovení § 3 je uvedeno, které druhy zvířat jsou považovány za druhy zvířat vyžadující zvláštní péči, tedy druhy zvířat v zájmovém chovu, které vzhledem ke svým biologickým vlastnostem mají zvláštní nároky na zacházení, umístění, krmení, napájení, případně ošetřování. Jedná se o původně volně žijící zvířata.

Nová vyhláška o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči tedy obsahuje stejně jako dosavadní vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, výčet druhů zvířat, která patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. V tomto seznamu nedochází k žádným změnám. Rozsáhlé změny v tomto seznamu byly provedeny již v minulosti.

Ve vyhlášce jsou používány latinské názvy, které jsou přesnější a stálejší. Ve vyhlášce jsou použity aktuální české názvy jednotlivých druhů zvířat. V názvosloví dochází k častým změnám, některé druhy zvířat mají v češtině více názvů, jsou vybrány názvy v praxi převažující. Závazné české názvosloví neexistuje.

Oproti právní úpravě obsažené ve vyhlášce č. 411/2008 Sb. došlo ke změně latinského názvu řádu dravců. Slovo „*Falconiformes*“ bylo nahrazeno slovem „*Accipitriformes*“. *Falconiformes* byl latinský název používaný pro řád dravců, do něhož byla řazena jako jedna z čeledí, čeleď sokolovití (*Falconidae*). Jelikož bylo na základě publikovaných fylogenetických analýz (2006, 2008) prokázáno, že sokolovití nejsou přímo příbuzní s dravci, vznikly řády *Falconiformes* – sokoli a řád *Accipitriformes* - dravci. Na základě těchto poznatků byl upraven i návrh vyhlášky.

K § 4 – Obecné požadavky týkající se péče o druhy zvířat vyžadující zvláštní péči

Ustanovení § 4 vymezuje obecné podmínky týkající se péče o druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Jedná se o základní obecné podmínky, které jsou platné pro všechny druhy zvířat uvedené v této vyhlášce, s výjimkou vybraných druhů šelem a lidoopů. Obdobně jsou tyto obecné podmínky vymezeny například ve vyhlášce č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu.

Mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči patří druhy, které se vyskytují přirozeně ve volné přírodě, nebyly po staletí člověkem šlechtěny jako zvířata hospodářská pro dosažení vyšší produkce živočišných produktů, ani jako zvířata zájmová, u kterých se upevňují díky šlechtění a plemenitbě určité požadované znaky, vlastnosti, povaha a další.

I přesto, že se většina zvířat druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči již narodila v zajetí, jejich podstata, genetická výbava zůstává nezměněna. Stále se jedná o zvířata divoká, která neprošla procesem domestikace, šlechtění, ani plemenitby a člověk na nich nezanechal žádnou hlubší stopu. Jsou to svébytná a specifická zvířata s velice rozdílnými nároky na výživu, prostředí, ošetřování, uspokojení etologických potřeb.

Každý chovatel zvířat druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči si musí předem tato fakta uvědomit a počítat s tím, že chovatelství těchto druhů zvířat vyžaduje vysokou odbornou úroveň chovatele, ošetřovatele a zároveň klade vysoké nároky na prostředí, ve kterém jsou chována. Prostředí se všemi jeho jednotlivými aspekty má vliv na zvířata, na jejich zdraví a pohodu.

Pohoda zvířat - welfare - je široký pojem, pod který se zahrnuje jak psychická, tak fyzická stránka zdraví zvířete, které je navíc v souladu s podmínkami prostředí, ve kterém žije.

Praktickou implementaci dobrých životních podmínek zvířat shrnul John Webster, emeritní profesor Fakulty veterinárních věd Univerzity v Bristolu do konceptu „Pět svobod a opatření“. Koncept se stal základem filozofie britské Rady pro životní pohodu hospodářských FAWC (Farm Animal Welfare Council) a je obecně platný pro všechna zvířata hospodářská, zájmová, volně žijící, zvířata zoologických zahrad, útulků, záchranných stanic i pokusná.

Pět svobod a opatření:

- (1) Svoboda od hladu a žízně - nerušeným přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručujícímu plné zdraví a tělesnou zdatnost.
- (2) Svoboda od nepohodlí - poskytnutím odpovídajícího prostředí včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku.
- (3) Svoboda od bolesti, zranění a nemoci - prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením.
- (4) Svoboda od strachu a úzkosti - zajištěním takového prostředí a zacházení, při kterém bude vyloučeno mentální strádání.
- (5) Svoboda projevit přirozené chování - poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu.

Text (Pět svobod a opatření) je citací z knihy Životní pohoda zvířat: kulhání k Ráji, John Webster.

Cílem dobré péče o zvířata není vyloučit stres, ale předcházet utrpení zvířat. V rámci ustanovení § 4 je kladen důraz na volnost pohybu zvířat s přihlédnutím k jejich přirozeným potřebám, oddělení zvířat, která to vyžadují, zajištění krmení přirozenou potravou, včetně živé potravy u zvířat, která jsou masožravá, tzn. u predátorů, dravců.

V souvislosti s výše uvedeným připomínáme, že za týrání se považuje používat živá zvířata ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný [§ 4 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat]. Také zvířata chovaná jako živá potrava musí být chována v řádných podmínkách a v souladu s podmínkami stanovenými právními předpisy. Chovatele, který by choval zvířata jako živou potravu v nevhodných podmínkách, je možné postihnout za porušení zákona na ochranu zvířat, zejména za porušení § 4 tohoto zákona.

Pro zachování fyziologických funkcí a biologických potřeb zvířat je důležité znát prostorové nároky jednotlivých druhů zvířat a přizpůsobit je věku zvířat, velikosti a složení chovné skupiny, fázi reprodukčního cyklu (starost o mláďata, porod). Je třeba vzít v úvahu, zda se jedná o zvířata žijící v přirozených podmínkách ve skupině, nebo naopak o samotářské druhy zvířat.

Aby byl chovatel schopen svá zvířata mít řádně pod kontrolou, zajistit jim adekvátní péči, upravuje vyhláška intervaly prohlídek zvířat, prostředí, včetně osvětlení, které umožní provedení prohlídky.

Při zpracování tohoto odůvodnění byly použity také informace z knihy „Základy zoohygieny chovu zvířat v zoologických zahradách“, Pavel Novák, Gabriela Malá, Miloslav Šoch, Ivan Příkryl, vydal VÚŽV Praha, v. v. i. a ZF JU České Budějovice, 2015.

K § 5 – Obecné požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Ustanovení § 5 vymezuje obecné požadavky na prostory a vybavení pro chov druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Jedná se o základní obecné podmínky, které jsou platné pro všechny druhy zvířat uvedené v této vyhlášce, s výjimkou vybraných druhů šelem a lidoopů.

Obdobně jsou tyto obecné podmínky vymezeny například ve vyhlášce č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu. Dále viz též odůvodnění k § 4.

Vliv prostředí, ve kterém jsou zvířata držena, nelze podceňovat. Chovatelské prostředí má vytvořit optimální podmínky z hlediska hygieny, tj. snadnou čistitelnost prostor, povrchů a vybavení a pro tyto účely rovněž přístupnost do ubikací. Tam, kde je to možné, také dezinfikovatelnost jednotlivých materiálů, kterým jsou tvořeny ubikace zvířat, případně jejich některé vybavení.

K uspokojení fyziologických a etologických potřeb chovaných zvířat je nutné obzvláště pečlivě připravit vybavení jednotlivých ubikací, opět s ohledem na chovaný druh zvířete. Vhodné vybavení dokáže zabránit rozvoji stereotypního chování, nudě, stresu a z toho následně plynoucího utrpení. Problematika stereotypního chování se zpravidla netýká plazů, a proto se na chov plazů nevztahuje povinnost vybavit chovné zařízení prostředky, které stereotypnímu chování zabraňují. Zároveň je ale nutné zdůraznit, že takové vybavení není v případě chovu plazů zakázáno.

S ohledem na různé druhy chovaných zvířat (včetně plazů) lze obohatit prostředí vhodným podestýlkovým materiálem, přírodními materiály na šplhání nebo jiné aktivity (větve, dřevěné tyče, kmeny, provazy), vodní plochou ve formě jezírka, miskami s vodou ke koupání, fontánkou apod.

Velice důležité je zajištění úkrytů, opět ideálně z přírodních materiálů - kořeny, kmeny, kameny, ale i rostliny vhodné velikosti a rozmístění mohou být vhodným útočištěm, kde se zvíře může schovat. Další využívanou možností, kde se zvíře může ukrýt, jsou různé typy bud, budek, případně v zemi vytvořených nor. Při výběru typu úkrytu je potřeba zohlednit jeho význam ochrany před nepříznivými klimatickými podmínkami, před dominantnějšími jedinci, před možnými predátory při chovu ve vnějších výběžích. Zvířata mohou úkryt využívat k odpočinku, ke spánku, samice k přivádění mláďat na svět a k jejich odchovu. Ze všech těchto důvodů je potřeba věnovat se pečlivě volbě typu, počtu, rozmístění jednotlivých úkrytů v ubikacích.

S použitím rostlin souvisí nejen jejich role úkrytu, ale také především v teráriích jsou jedním z faktorů podílejících se na tvorbě mikroklimatu. Je vždy důležité vybrat rostliny, které nejsou pro chovaná zvířata jedovaté. Pravidelné rosení rostlin (především v teráriích) přispívá k udržení vyšší vlhkosti vzduchu v terarijní nádrži.

Udržení vhodných mikroklimatických poměrů v chovatelském prostředí je rovněž důležitým aspektem chovu. Jedná se především o dosažení optimálních teplot a vlhkosti prostředí, které bude odpovídat chovanému druhu zvířat. Je potřeba si uvědomit, že mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči patří široká škála druhů obývajících ve svém přirozeném prostředí nejrůznější biotopy s velice různorodými klimatickými podmínkami. I v této souvislosti je zapotřebí jisté erudice chovatele k tomu, aby zvířatům zajistil adekvátnost podmínek prostředí vnitřního i vnějšího chovného prostoru.

Nejen vlhkost, ale i teplota je, jak již bylo zmíněno, velice důležitý faktor ovlivňující pohodu zvířat. Opět existuje celá řada topných systémů, na různých úrovních velikosti – od centrálního vytápění, až po použití topných kabeláží, infrazářičů, topných kamenů atd. v teráriích.

Pro udržení vhodných mikroklimatických poměrů ve vnitřních chovných prostorech je nutné pravidelné větrání. Výměna vzduchu zajišťuje přívod čerstvého vzduchu do ubikace a odvod toho použitého, plného zplodin látkové výměny nejen zvířat, ale i rostlin, vodních par, zápašných plynů a dalších těkavých látek. Kromě přirozené výměny vzduchu, která je využívána především ve vnějších chovných prostorech, existují nucené větrací systémy, které

zajistí výměnu vzduchu chovných prostor vnitřních. Jednodušší cestou, jak dosáhnout optimalizace mikroklimatických podmínek prostředí z hlediska vlhkosti, teploty, zápachu, prašnosti a proudění vzduchu, je manuální větrání v místnostech s okny.

Důležitým požadavkem uvedeným v tomto ustanovení je požadavek na dostatečný přístup zvířat k dennímu nebo umělému světlu. Není možné chovat zvířata bez přístupu ke světlu. Vliv světla je jeden z důležitých aspektů dobrých životních podmínek zvířat. Jeho nedostatek negativně ovlivňuje zdravotní stav dospělých zvířat i mláďat (nedostatek vitamínu D a s tím související patologie). Světlo má přímý vliv na příjem potravy co do kvantity i frekvence příjmu, ovlivňuje možnost odpočinku a nerušeného plného spánku, a naopak také provádění běžných denních aktivit, které jsou důležité z pohledu fyziologického i etologického. Chovem zvířat v místnosti s okny, případně ve venkovním prostředí, bude zajištěn cirkadiánní rytmus (biologický rytmus zahrnující střídání dne a noci) důležitý pro zdraví zvířat a další vývoj mláďat. Požadavek přirozeného denního světla nelze plně u některých druhů zvířat nahradit umělým osvětlením. Je-li použito umělé osvětlení, mělo by se co nejvíce blížit přirozenému světlu, a to jak v trvání, tak intenzitě, u převážné většiny chovaných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Chovatel musí mít vždy k dispozici nástroje a pomůcky pro manipulaci se zvířetem, které patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Tento požadavek se vztahuje na nástroje a pomůcky, které musí být základním, popřípadě běžným vybavením každého chovatele. Tento požadavek neznámá, že by chovatel musel mít k dispozici nástroje a pomůcky, k jejichž použití je oprávněn pouze veterinární lékař nebo jiná odborně způsobilá osoba. Tyto nástroje a pomůcky se budou v praxi lišit podle druhu chovaných zvířat.

Při zpracování tohoto odůvodnění byly použity také informace z knihy „Základy zoohygieny chovu zvířat v zoologických zahradách“, Pavel Novák, Gabriela Malá, Miloslav Šoch, Ivan Příkryl, vydal VÚŽV Praha, v. v. i. a ZF JU České Budějovice, 2015.

K § 6 – Požadavky na zabezpečení a označení prostor pro chov jedovatého hada a krokodýla

Ustanovení § 6 upravuje požadavky na zabezpečení a označení prostor pro chov jedovatého hada a krokodýla.

Nově je stanoven obecný požadavek zajistit chovné prostory proti vstupu osob, které nejsou oprávněny se zvířaty manipulovat, a pro zabránění možného úniku (útěku) zvířat. Je nutné zajistit buď jednotlivé chovné prostory anebo místnosti, ve kterých jsou chovné prostory umístěny, uzamčením.

Chovné prostory musí být uzamčeny a zajištěny proti úniku druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči a proti pronikání jiných zvířat, zejména predátorů. Dále tyto prostory musí být zajištěny proti vstupu osob odlišných od chovatele, s výjimkou osob blízkých chovateli (osoby blízké vymezuje občanský zákoník), veterinárního lékaře, osoby provádějící odchyt a přepravu zvířat nebo zaměstnance chovatele. Výjimka se vztahuje také na osobu, které byla v souladu s § 13 odst. 5 zákona na ochranu zvířat svěřena péče o zvíře. Je-li chovatelem zvířete druhu zvířat vyžadujících zvláštní péči právnická osoba, musí stanovit osobu starší 18 let, již bude svěřena péče o zvíře. Výjimka platí také pro osobu, která do chovných prostor vstupuje za přítomnosti chovatele nebo pověřeného zaměstnance chovatele.

Vyhláška nově stanovuje požadavek označit chovné prostory informací o druhu a počtu zvířat v chovné nádrži. Toto ustanovení je míněno tak, že musí být označeny jednotlivé chovné nádrže (každé jednotlivé terárium, akvaterárium, paludárium, flexárium, každá nádrž v regálovém systému chovu). Nad rámec stanovený vyhláškou lze doporučit označit

seznamem chovaných druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči také místnost, ve které jsou chovné nádrže umístěny.

Primárně je vyhláška koncipována striktně z pohledu ochrany zvířat, neřeší bezpečnost práce a podobně, to je předmětem úpravy jiných právních předpisů. Nicméně v případě úniku z jakéhokoliv důvodu či jiné mimořádné události tak bude zřejmé, jaká zvířata, kolik zvířat a kde je třeba hledat. Pro zasahující osoby (hasiče, policii, osoby provádějící odchyt atd.) je důležitá informace o tom, zda a jak je třeba objekt speciálně prohledávat. Různé druhy zvířat mají specifické chování, vyhledávají specifická místa k úkrytu, mají individuální způsoby obranné reakce a mnohdy vyžadují specifickou manipulaci. Taková situace nemusí nastat jen vinou chovatele, ale např. po výbuchu plynu, požáru, zřícení stavby. Z těchto důvodů je stanoven požadavek na označení chovných prostor.

K § 7 a příloze č. 1 - Požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov jedovatého hada

Ustanovení § 7 a příloha č. 1 upravují požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov jedovatého hada.

Pro srozumitelnost uvádíme, že § 7 a příloha č. 1 vyhlášky:

- se vztahují na jedovaté hady,
- se nevztahují na jedovaté ještěry, kteří také patří mezi jedovaté plazy (např. korovci). To nic nemění na tom, že jedovatí ještěři patří mezi druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Na jedovaté ještěry se vztahují obecná ustanovení této vyhlášky, tedy zejména § 2 až § 5 této vyhlášky.

Je nutné upozornit, že z hlediska taxonomie nejsou slova „plaz“ a „had“ synonyma.

Z hlediska čeledi jsou jedovatí všichni korálovcovití, zemězmijovití, chřestýšoví a zmijovití hadi. Z čeledi užovkovitých je jedovatá jen asi třetina druhů. V České republice ve volné přírodě žije jediný jedovatý had, a to zmije obecná.

Základním předpokladem pro chov plazů v zajetí je, aby byli maximálně chráněni před nemocemi, zraněním a stresem. Všechny druhy plazů mohou být chováni v zajetí jen za předpokladu zajištění odpovídající teploty, vlhkosti a světelných cyklů, které jsou pro daný druh vhodné a umožní jim tak normální fyziologické fungování, zajištění biologických potřeb a druhově odpovídající chování. Různé druhy plazů mohou být chováni ve společné nádrži za předpokladu, že to jejich stravovací návyky, velikost a mezidruhová agresivita nevyklučuje. Plazi nesmějí být v chovu vystaveni nadměrnému hluku, vibracím a nadměrnému kolísání teploty.

Všechny chovné nádrže musí být pro chovatele bezpečné z pohledu přístupu a práce v nich. Stěny chovných nádrží musí být vyrobeny z omyvatelných a pevných materiálů, které lze účinně čistit a dezinfikovat. Pevnost materiálů je jeden ze základních předpokladů pro to, aby zvíře nemohlo stěny poškodit a následně uniknout. Rovněž ventilační otvory, dveře či víka musí být zabezpečeny proti úniku zvířat. Chovné nádrže musí být navrženy tak, aby usnadňovaly údržbu a zajistily bezpečí chovatele. Interiér terária nesmí obsahovat ostré prvky, o něž by se mohla zvířata poranit.

Chovná nádrž musí být dostatečně velká, aby poskytovala horizontálně i vertikálně dostatek prostoru pro pohyb zvířete a nevyvolávala u zvířat nepřiměřenou dominanci a agresivitu. Rozměry nádrže musí být takové, aby vytvořený teplotní rozdíl umožnil zvířatům dostatečnou termoregulaci. Ve vyhlášce navržené rozměry chovných prostor jsou takové, že

bez větších problémů umožní vytvoření teplotního rozdílu v rámci mikroklimatu nádrže. Takto koncipované pojetí mikroklimatu umožní zvířatům dostatečnou fyziologickou termoregulaci.

Jak již je uvedeno k ustanovením § 5 a 6, chovný prostor musí být zajištěn proti úniku zvířat a navržen tak, aby se při údržbě minimalizovalo ohrožení chovatele. V rámci toho:

- Terárium musí být uzamykatelné nebo umístěné v uzamykatelné místnosti.
- Místnost s teráriem musí být zajištěna proti případnému úniku odstraněním mezer a otvorů v podlaze, na stěnách a stropě stejně jako kolem dveří a oken. Okna sloužící pro větrání musí být zabezpečena doléhajícím pletivem.
- Místnost by měla být označena výstražným upozorněním na nebezpečí.
- Terária nebo také místnost, ve které jsou terária umístěna, musí být opatřena štítkem s písemnou informací o druhu a počtu chovaných zvířat.
- Chovatel využívá pro manipulaci s hady vhodné nástroje, jako jsou pevné háky nebo ochranné pomůcky.

K odstavci 1

Všem hadům musí být dodávána potrava v dostatečném množství, aby byl zajištěn normální růst a dobrý zdravotní stav. Všichni hadi jsou masožravci, potrava by měla být z velké části podávána vcelku. Jako potrava slouží zejména hlodavci, ryby, jiní plazi, hmyz a části zvířat. Navržená frekvence krmení odpovídá frekvenci příjmu potravy volně žijících zvířat. Častější frekvence krmení by byla nadměrná a postupně by vedla k obezitě a následně poškození jedince. Při krmení ad libitum (do nasycení zvířete) zvířata nebudou trpět nedostatkem potravy a budou zohledněny individuální potřeby jedince. V případě chovných skupin je vhodné oddělené krmení. Odmítnutá potrava musí být z terária neprodleně odstraněna, stejně jako výkaly a zbytky potravy. V případě živé kořisti (hlodavci apod.) se jedná o princip zachování welfare těchto zvířat, v případě odstraňovaných výkalů a zbytků potravy jde o základní zoohygienické opatření.

K odstavcům 2 až 4 a příloze č. 1

Rozměry chovných prostor pro hady jsou ve vyhlášce stanoveny v závislosti na velikosti (délce) hada. Tyto rozměry se liší u pozemně žijících (terestrických) a stromových (arborikolních) hadů, neboť mají odlišné životní podmínky. Jelikož všechny chovné prostory nemusí mít tvar čtverce nebo obdélníku, je velikost chovných prostor stanovena tak, že je určena minimální délka chovného prostoru a jeho minimální plocha. Při určení minimální délky a šířky chovného prostoru by mohly v praxi vznikat problémy u chovných prostor nepravidelného tvaru.

Výška chovného prostoru je stanovena pouze u prostor pro stromové hady. U prostor pro pozemně žijící hady není výška prostor zásadním ukazatelem.

Základní výpočty pro stanovení délky, plochy a výšky chovného prostoru jsou odvozeny z délky nejdelšího chovaného jedince, pro některé velikosti hadů byly provedeny na základě dlouhodobých chovatelských zkušeností předních chovatelů korekce zohledňující prostorové požadavky hadů. Pro chov více jedinců v jednom chovném prostoru se musí rozměry zvětšit pro každého dalšího hada tak, aby došlo k požadovanému zvětšení nejméně o 20 % plochy požadované pro toto zvíře. Není podstatné, zda ke změně dojde zvětšením délky nebo šířky, nebo obou rozměrů. Výška chovné nádrže se měří od vrchní strany substrátu po horní hranu nádrže.

Chov hadů, včetně jedovatých, neprobíhá vždy jen v klasické chovné nádrži známé jako terárium, ale někdy jsou hadi chováni v boxech, které jsou jako zásuvky uloženy v regálech. Jedná se o tzv. regálový systém (Rack System). Dle informací poskytnutých Státní veterinární správou je chov hadů v regálovém systému v zájmovém chovu naprosto výjimečný,

nicméně cílem vyhlášky nebylo takový chov zakázat, a proto jsou upraveny i rozměry pro chov zvířat v takovém systému.

K chovu se používají rámy umožňující zasouvání boxů několika základních velikostí určených přímo pro chov hadů. Stanovené rozměry vycházejí z velikosti dodávaných rámu a boxů. Systém je nutno zajistit uzamčením, nebo umístěním v uzamykatelné místnosti.

Box je vybaven často jen miskou na vodu a menším množstvím substrátu. V boxu většinou nejsou úkryty ani misky s vlhkým mechem pro zvýšení vlhkosti. Hadi jsou chováni za stanovené teploty a nízké hladiny osvětlení. Může tam také docházet k páření, kdy je samec přidán do boxu (zásuvky) k samici a poté opět odstraněn. Regálový systém se používá k chovu mladých hadů i k chovu dospělých hadů. Vyhláška omezuje maximální velikost hada, kterého je možné v regálovém systému chovat.

Zatímco u tabulek č. 1.1 a 1.2 přílohy č. 1 je nejmenší velikost hada stanovena do 30 cm, u tabulky č. 1.3 přílohy č. 1, která se vztahuje k regálovému systému chovu pro pozemně žijící hady, je nejmenší velikost hada stanovena do 25 cm. Tato úprava byla zvolena z důvodu možnosti odchovávat v takovém systému mláďata pozemně žijících hadů. Stromového hada lze chovat v regálovém systému pouze do velikosti těla 50 cm. Na trhu nejsou běžně k dispozici boxy vyšší než 30 cm. Větším jedincům by nebyly zajištěny v takových chovných prostorech optimální životní podmínky. Stejně tak i v případě stromových hadů se předpokládá pouze odchov mláďat, a to ve výjimečných případech.

Pro účely stanovení minimální velikosti chovných prostor pro chov jedovatého hada se délka těla zvířete zjišťuje měřením od nozder až po konec ocasu a měří se u nejdelšího chovaného zvířete. To platí i v případě chovu mláďat. Vyhláška nestanovuje povinnost měření hadů při každé kontrole prováděné krajskou veterinární správou. Z důvodu bezpečnosti zúčastněných osob lze měření hada nahradit kvalifikovaným odhadem veterinárního lékaře, který danou kontrolu provádí.

Měření délky jedovatých hadů by mělo být prováděno minimálně, respektive výjimečně. I přesto je nezbytné, aby hadi měli vždy k dispozici minimálně prostory, které jsou vyhláškou stanoveny pro danou velikost hada. Chovatel nemůže argumentovat tím, že vlastní měření je pro zvíře stresující záležitostí, a odůvodňovat tak to, že hada nezměřil a chová ho v menších prostorech.

Inspektoři krajských veterinárních správ by se neměli na měření jedovatých hadů podílet, v případě nutnosti by měl měření zajistit sám chovatel ve spolupráci s jinými odborně způsobilými osobami.

K odstavci 5

Hadi jsou studenokrevná zvířata. Většinou druhů vyhovují denní teploty vzduchu v rozmezí 25 až 30°C s přihlédnutím k sezónním změnám v oblastech jejich výskytu. Pro dosažení teplotního gradientu je důležité, aby topná zařízení, ať již jde o podlahové vytápění nebo vyhřívání shora topnými lampami, byla umístěna tak, aby část plochy nebyla vyhřívána. Zvířata vyžadující lokální ohřev musí mít zajištěnu možnost lokálního vyhřevu na 35 až 45°C. Topná zařízení musí být zabezpečena proti možnosti popálení chovaných zvířat, ke kterému může dojít v případě, že má had pocit chladu a namotá se na zdroj tepla. Je nutné upozornit, že při podcenění teplot může dojít u hadů ke stavu strnulosti, hadi v těchto nižších teplotách pomaleji rostou a dožívají se kratšího věku.

Výměna vzduchu je zajištěna větracími otvory navrženými tak, aby nezpůsobovaly průvan. Chovné místnosti musí mít možnost větrání.

V chovných nádržích musí být zajištěna vhodná vlhkost. Ta nemusí vždy odpovídat vlhkosti prostředí v místě výskytu, zejména u druhů z humidních oblastí. Většina druhů se spokojí s relativní vlhkostí v rozmezí 50 až 60 %.

Většina hadů není náročná na osvětlení, přesto je vhodné zajistit světelný cyklus umožňující normální fyziologické fungování a chování. Sezónní výkyvy stimulují pohlavní chování. Chovné nádrže hadů s denní aktivitou musí být osvětlené alespoň 10 hodin denně. Osvětlení zajišťuje denní světlo, umělé světlo nebo jejich kombinace.

Použitý substrát by měl respektovat potřeby zvířete zejména u druhů žijících částečně nebo zcela v podzemí. Substrát musí alespoň zčásti zajistit hadům suché prostředí. Použít lze přírodní i nepřírodní (umělé) materiály, které se dají snadno vyměnit.

Přepřavu zvířat tato vyhláška neupravuje, nicméně uvádíme, že v průběhu přepravy nesmí být hadi vystaveni extrémním teplotám. Před transportem musí mít hadi přístup k vodě, aby se zabránilo dehydrataci. Hadi jsou umístěni zvláště v pevných, prodyšných, suchých pytlích nebo pevných bednách se zajištěnou ventilací. Pytle i bedny se vloží do přepravních kontejnerů nebo termoboxů. Na viditelném místě musí být přepravní box označen vědeckým názvem zvířete, počtem kusů a informací, zda se jedná o nebezpečný nebo jedovatý druh.

K § 8 a příloze č. 2 - Požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov krokodýla

Ustanovení § 8 a příloha č. 2 upravují požadavky týkající se péče a požadavky na prostory a vybavení pro chov zvířat z třídy plazů (*Reptilia*) z řádu krokodýli (*Crocodylia*) všechny druhy.

Řád krokodýli (*Crocodylia*) má 24 recentních druhů ve třech čeledích (gaviálovití, aligátorovití, krokodýlovití):

Čeď gaviálovití (*Gavialidae*)

rod gaviál (*Gavialis*)

gaviál indický

rod tomistoma (*Tomistoma*)

gaviál sundský.

Čeď aligátorovití (*Alligatoridae*)

rod aligátor (*Alligator*)

aligátor americký

aligátor čínský

rod kajman (*Caiman*)

kajman brýlový

kajman šíronosý

kajman yakaré

rod kajman (*Melanosuchus*)

kajman černý

rod kajman (*Paleosuchus*)

kajmánek trpasličí

kajmánek malý

Čeď krokodýlovití (*Crocodylidae*)

rod krokodýl (*Crocodylus*)

krokodýl americký

krokodýl orinocký

krokodýl Johnstonův
krokodýl filipínský
krokodýl Moreletův
krokodýl nilský
krokodýl novoguinejský
krokodýl bahenní
krokodýl mořský
krokodýl kubánský
krokodýl siamský
krokodýl západoafrický
rod *Mecistops*
krokodýl štítnatý
rod krokodýl (*Osteolaemus*)
krokodýl čelnatý

Za malé a středně velké druhy krokodýlů se považují:

- všechny druhy rodu kajman (*Paleosuchus*),
- všechny druhy rodu kajman (*Caiman*),
- všechny druhy rodu krokodýl (*Osteolaemus*),
- všechny druhy rodu *Mecistops*,
- všechny druhy rodu krokodýl (*Crocodylus*), vyjma velkých druhů vyjmenovaných níže,
- z rodu aligátor (*Alligator*) pak aligátor čínský (*Alligator sinensis*).

Za velké druhy krokodýlů se považují:

- všechny druhy rodu kajman (*Melanosuchus*),
- všechny druhy rodu gaviál (*Gavialis*),
- všechny druhy rodu tomistoma (*Tomistoma*),
- z rodu krokodýl (*Crocodylus*) pak druhy krokodýl nilský (*Crocodylus niloticus*), krokodýl americký (*Crocodylus acutus*), krokodýl orinocký (*Crocodylus intermedius*), krokodýl mořský (*Crocodylus porosus*) a případně hybridy, kdy jeden z rodičů je příslušníkem výše vyjmenovaných druhů,
- z rodu aligátor (*Alligator*) pak aligátor americký (*Alligator mississippiensis*).

Na základě informací, poznatků a zkušeností členů pracovní skupiny uvádíme následující.

Krokodýli jsou prastarou skupinou plazů, jejichž fylogenetická strategie přežití druhu obsahuje mimo jiné i dlouhou délku života (u velkých druhů 80 až 90 let) a udržování fertility do pozdního věku (doložený údaj o naklazení oplozených vajíček je u samice aligátora čínského - *Alligator sinensis* - 72 let). Z tohoto důvodu v případě nepříznivých podmínek odkládají rozmnožování na dobu, až nepřízeň pomine. Požadavky na chov krokodýlů jsou náročné. Rozmnožování krokodýlů je tedy dobrým indikátorem dobrých životních podmínek, neboť se krokodýli v zajetí nemnoží tak četně jako fylogeneticky pokročilejší druhy zvířat.

Hormonální systém u krokodýlů je řízen světelným a tepelným režimem, toto má na pohodu zvířat chovaných v péči člověka větší vliv, než rozloha chovných prostorů a enrichment. Nicméně je nezbytné stanovit minimální rozměry prostor pro chov krokodýlů, rozměry uvedené ve vyhlášce odráží praxi chovatelů krokodýlů.

Všichni zástupci řádu krokodýli (*Crocodylia*), tedy krokodýli, kajmani, aligátoři i gaviálové, jsou obyvateli subtropického a tropického pásma, tomu musí odpovídat teplota a vlhkost v chovném prostoru. Teplota vody a vzduchu nesmí klesnout pod 24°C, optimální relativní vlhkost vzduchu je 60 až 90 %. Teplota pro 100% činnost ledvin je u krokodýlů 24°C,

je to tedy teplota, pod kterou by neměla klesnout v chovných prostorech, kromě období zimního spánku u rodu aligátor (*Alligator*).

Je třeba zabránit i možnému přehřátí chovaných jedinců, např. v horkých letních dnech při chovu ve venkovním chovném prostoru. Chovaná zvířata musí mít možnost ochladit se, ať již ve vodě, nebo na zastíněném místě, kde teplota nepřekročí 30°C.

Nižší teploty dobře snášejí oba druhy rodu aligátor (*Alligator*), které je možné po dobu dvou až čtyř měsíců v roce zimovat při teplotách 8 až 12°C. Teplotu je nutné snižovat postupně, v průběhu jednoho až dvou týdnů. Po dobu pěti až šesti týdnů před zahájením snižování teplot je třeba aligátory přestat krmit, aby měli dostatek času vytrávit a zcela se vyprázdnit. Zvyšování teplot po ukončení zimování musí být rovněž postupné.

Krokodýli nemají ukončený růst, mohou růst celý život. Křivka růstu je zpravidla nejstrmější prvních deset až patnáct let života, poté se zploští a další růst je minimální, např. 1 až 20 mm za rok, nebo se také zcela zastaví, záleží na objemu, druhu a kvalitě přijímané potravy, a to jak ve volné přírodě, tak i v péči člověka.

Pro účely stanovení minimální velikosti chovných prostor pro chov krokodýlů a minimální hloubky vodní nádrže se výška těla zvířete zjišťuje hůlkovou mírou těsně za předními nohama ležícího zvířete a měří se u nejdelšího chovaného zvířete. To platí i v případě chovu mláďat.

Zjišťování výšky těla krokodýla je třeba přesně určit, neboť se během ročního cyklu u krokodýla může značně měnit, hlavně u samic, kdy v období březosti se díky značnému objemu vajec zvyšuje objem těla i výška těla v partiích před zadními nohama až o třetinu, u samců zase v období páření klesá hmotnost a snižuje se výška těla z důvodu úbytku tuku uloženého v dorsálních partiích.

Zvětšování požadované velikosti terária při chovu více jedinců je třeba definovat, neboť u krokodýlů je pohlavní dimorfismus projeven mimo jiné i rozdílnou velikostí, kdy samice některých druhů jsou významně menší než samci, např. krokodýl mořský (*Crocodylus porosus*) – má maximální velikost samců 5,5 až 6 m, samice mají maximální velikost 3,5 m, obdobně u gaviála indického (*Gavialis gangeticus*).

Rozměry:

Stanovené rozměry vycházejí historicky ze starších informací (Vergner, Vergnerová, Chov terarijních zvířat, 1986), kde pro chov jednotlivce nebo páru krokodýlů je doporučen rozměr celé chovné nádrže (tj. vody i souše) takto - délka dvojnásobek délky těla krokodýla, šířka délka těla krokodýla a s hloubkou bazénu takovou, aby bylo vodou pokryto celé tělo krokodýla ležícího na dně. Následných 35 let chovatelských zkušeností přineslo poznatek, že pohybová aktivita krokodýlů se nejvíce odehrává ve vodním sloupci. To vedlo k úpravě poměrů vodní nádrže a souše především u vodních nádrží, jejichž hloubka je větší než 70 cm, kde zvířata zaujímají šikmou až svislou polohu a je umožněn pohyb zvířete ve vodním sloupci, což plně krokodýlové využívají nejenom v pohybu, ale i v hledání tepelné pohody, neboť u takto hlubokých bazénů může být v různých hloubkách různá teplota. V každé chovné nádrži musí být souš.

Minimální hloubka vodní nádrže musí být dvojnásobek výšky těla krokodýla. Ta se zjišťuje hůlkovou metodou v oblasti předních nohou krokodýla. Tato hloubka zajistí krokodýlovi „soulad“ a klid“ při odpočinku na dně vodní nádrže, aby se cítil bezpečně. Zároveň výše uvedená hloubka umožňuje i úspěšné páření. Naprostá většina krokodýlů chovaných jako druhy zvířat vyžadující zvláštní péči jsou menší zvířata o délce 110 až 150 cm a tak hlubokou vodní nádrž nepotřebují, i když jim přirozeně nevadí.

V případě nádrže o hloubce do 70 cm, kdy zvířata nemohou dostatečně využívat k pohybovým aktivitám vodní sloupec, musí být pro jednoho až dva krokodýly vodní nádrž o délce stanovené jako 1,5 násobek délky těla nejdelšího krokodýla a šířce rovné délce těla nejdelšího krokodýla a souš o ploše odpovídající délce nejdelšího krokodýla krát 1/2 jeho délky. V případě nádrže o hloubce větší než 70 cm, kdy zvířata mohou dostatečně využívat k pohybovým aktivitám vodní sloupec, musí být pro jednoho až dva krokodýly celkový chovný prostor (velikost terária) o délce stanovené jako 1,5 násobek délky těla nejdelšího krokodýla a šířce rovné délce těla nejdelšího krokodýla, vodní nádrž má vytvořenou mělčinu do 20 % plochy, souš zabírá 1/3 ze základní stanovené plochy.

Souš může být řešena u zvířat do celkové délky 120 cm např. kamenem či cihlou ve vodě, u větších zvířat pak případně policí nad vodní hladinou. Základní poměr mezi vodní nádrží a souší je dán, viz tabulky. K tomu jsou v případě přidání dalších chovaných zvířat dodatečně přičteny plochy odpovídající 25 % z požadované plochy pro dané zvíře a 5 % pro mláďata do 75 cm. Praktické provedení nádrže nad základní rozměr může být volitelné a nemusí dodržovat poměr souše a bazénu např. z estetických důvodů (výsadba vegetace, terénní doplňky, kameny, kmenev atd.). Může se zvětšovat i pouze souš v tomto případě, zejména o kladiště vajec. Celková plocha souše však nesmí překročit 50 % plochy chovné nádrže. Souš se dá řešit i nadstavbou lavic nad vodní plochou.

Minimální velikost chovného prostoru pro mláďata krokodýla mezi 100 a 110 cm délky chovaná odděleně od dospělých zvířat je navýšena o plochu 900 cm² pro šesté a každé další zvíře ve skupinovém umístění. Jedná se o dostačující plochu, neboť mláďata všech druhů krokodýlů jsou ve volné přírodě v období po vylíhnutí hlídána samicí na malém prostoru a jsou navyklá na úzký kontakt se sourozenci, snášejí tedy v raných věkových stadiích skupinový chov na malém prostoru. Jedinou výjimkou je krokodýl filipínský (*Crocodylus mindorensis*), který má značnou vnitrodruhovou agresivitu, proto je nutno jeho mláďata chovat ihned po vylíhnutí odděleně. Tato specifická vyhláška není striktně požadována, neboť se na území České republiky jedná o raritní druh.

Výška chovné nádrže se měří od podlahy souše po horní hranu nádrže.

Ve vyhláшке je stanovena povinnost, aby u velkých krokodýlů (nad 2,5 m) byla zajištěna možnost bezpečné manipulace v chovném zařízení s využitím mobilní oddělovací přepážky. Jedná se o možnost operativně nádrž rozdělit alespoň na dvě části mobilní přepážkou. Toto je stanoveno pro případy, kdy je potřeba bezpečně vstoupit do chovné nádrže za účelem čištění, oprav apod. V obou českých krokodýlích ZOO je toto standardem. Obvykle má chovná nádrž v horní části nainstalovaný rám s pletivem nebo celodřevěnou desku, kterou lze buď rychle sklopit či pomocí kladky spustit a nádrž rozdělit. Obvykle se odděluje souš a bazén, může ale existovat i řešení, kdy je předělen bazén či souš.

Povinnost mít oddělovací přepážku se nevztahuje na zvířata rodů gaviál (*Gavialis*) a tomistoma (*Tomistoma*). Tato výjimka je stanovena na základě praktických zkušeností chovatelů, kteří chovají zvířata uvedených rodů ve větších skupinách bez projevů agresivity, dokonce i v období páření. Jedná se o klidná a v případě tomistom někdy i plachá zvířata.

Mikroklima – stanovené hodnoty platí pro chovné nádrže umístěné v budovách i mimo budovy.

Teplota:

Některé druhy krokodýlů vyžadují specifické tepelné podmínky, včetně lokálního ohřevu. Aby nedocházelo při kontrolách ke zbytečným nejasnostem a mylným interpretacím ohledně chovatelem poskytnutých podmínek, jsou tyto specifické požadavky uvedeny ve

vyhláše. To, že možnost lokálního vyhřevu není pro některé druhy nezbytná, samozřejmě neznamená, že v chovné nádrži nemůže být. Teploty vyhřívacího místa lze dosáhnout spodním vyhříváním, horním vyhřevem i kombinací obou výše popsanych způsobů.

Vlhkost:

V klimatických podmínkách České republiky prakticky nikdy vlhkost nijak významně neklesá. Pouze v mrazech, venku, a to krokodýly nepostihuje, neboť jsou v zimním období chováni výhradně v budovách. Překročení vlhkosti oběma směry není problémem. V chovné nádrži, i venkovní, musí být vždy poměrně teplá vodní plocha (24 až 30°C), kde dochází přirozeně k odpařování a tedy zvyšování vlhkosti vzduchu v prostoru okolo bazénu. Pro krokodýly vlhkost jako ukazatel nehraje v praxi roli. Z volné přírody jsou známy přirozené výskyty krokodýlů i na Sahaře, kde žijí v izolovaných vodních nádržích, obklopených suchou pouští s mimořádně nízkou relativní vlhkostí vzduchu. Rovněž v Austrálii na severu kontinentu, kdy v suchém období vodní zdroje zcela vysychají, zvířata stráví až pět měsíců ve stavu strnulosti (estivace) v jeskyních a norách zcela bez vody.

Světlo:

Světelné a tepelné podmínky jsou důležité pro zajištění biologických cyklů, musí být stejné u vnitřních i venkovních chovných nádrží, u venkovních chovů je třeba zajistit lokální ohřev nebo ohřev vody a je nezbytné zajistit stín před sluncem.

Vnitřní chovné prostory musí být osvětlené 10 až 14 hodin denně, a to přirozeným denním světlem, umělým osvětlením, případně kombinací denního a umělého osvětlení; ve venkovních výbězích je zajištěn světelný režim přirozenými podmínkami.

Venkovní chovy:

Ve venkovních podmínkách lze chovat krokodýly od 15. 5. do 15. 9. Světelný režim je v tomto období zajištěn přirozenými podmínkami. Za venkovní výběh je považována chovná nádrž umístěná mimo budovu. Musí splňovat minimální rozměry stanovené vyhláškou. V rámci venkovního výběhu je třeba zajistit místo, které bude zastíněné (stříška, přírodní vegetace) a spolehlivě zabráni přehřátí zvířete v horkých dnech.

Teplotní podmínky při venkovním chovu musí odpovídat požadavkům uvedeným ve vyhláše. To lze zajistit vytápěním venkovních vodních nádrží, zajištěním lokálního vyhřívání místa na souši. V případě chladného období může i v letních měsících dojít k útlumu, zastavení příjmu potravy. To je však v nesouladu se světelným režimem, kdy v létě jsou přirozeně dny nejdelší a hormonální systém je světlem stimulován a teplotou naopak tlumen. To je v rozporu s požadavky na jejich dobré životní podmínky. Zásadní problém je v tom, že se tyto negativní podmínky nemusí na zvířatech bezprostředně klinicky projevit. V dlouhodobém horizontu se projeví tím, že nedochází k rozmnožování a v závažných případech dojde i v horizontu mnoha měsíců k úhynu zvířete.

Co se týče uvádění českých názvů zvířat, některé taxony nemají obecný ekvivalent. Pro použití obecného (českého) názvosloví existují různé varianty. Proto pro vyjmenované taxony byl použit, tam kde to bylo možné, odborný název i obecný název. U stanovení taxonomie krokodýlů se doporučuje vycházet z publikace Národního muzea, Názvy živočichů VII, plazi – reptilia 1.

Krokodýlovití mohou být chováni jednotlivě, ve dvojicích nebo ve skupinách. Ve skupině pohlavně dospělých exemplářů, kde jsou chovány i samice, ideálně vždy jen jeden samec. U řady druhů je ale možný i bezproblémový smíšený chov. Dojde-li k vzájemnému napadení a zranění, je nezbytné zraněného jedince co nejdříve oddělit.

Krokodýlovití jsou masožravci. Jako potrava jsou předkládány ryby, drůbež, a to i ve formě jednotlivých drůbežích produktů, jako krky, stehna, křídla, žaludky, játra. Také jsou jim předkládány hlodavci přiměřené velikosti, v případě velkých exemplářů i králíci, selata, kusy hovězího a skopového, které krokodýli polykají vcelku. Alternativně jsou jim předkládány také korýši, měkkýši, pro mláďata hmyz. Potravním specialistou je gaviál indický, kterého je třeba krmit výhradně rybami.

Nedospělým jedincům krokodýlovitých je ideální předkládat potravu minimálně alespoň jednou týdně ad libitum (do nasycení podle potřeby zvířete). Dospělé exempláře mohou být krmeny třikrát až čtyřikrát měsíčně, možností je ale i jednorázový příjem většího objemu potravy jedenkrát měsíčně. Navržená frekvence krmení jedenkrát týdně u mláďat a jedenkrát měsíčně u dospělých jedinců odpovídá frekvenci příjmu potravy volně žijících zvířat. Častější frekvence krmení by mohla být nadměrná a postupně by vedla k obezitě a následně poškození jedince. Při krmení ad libitum zvířata nebudou trpět nedostatkem potravy a budou zohledněny individuální potřeby jedince.

Manipulace s menšími exempláři do celkové délky jednoho metru je prováděna úchopem jednou rukou za krkem a druhou u kořene ocasu. K odchytu větších exemplářů je třeba použít chytací tyč s okem, případně provazy. V případě potřeby se čelisti zafixují kvalitní lepicí páskou. Pro zklidnění zvířete je možné během manipulace zakrýt hlavu kusem neprůhledné látky. Anestezie není v případě krokodýlovitých vhodná.

Výše popsané úkony nejsou nezbytně nutné, jedná-li se o krotkého jedince s mírnou povahou, uvyklého na manipulaci od útlého mládí, nebo pravidelně trénované zvíře, které je schopné se na pokyn chovatele například samo přemístit do transportního boxu či do klece, kde může veterinář provést plánovaný úkon.

Transport je zajišťován v pevných uzavřených bednách zohledňujících délku zvířete, mláďata a mladé exempláře do celkové délky jednoho metru mohou být převážena v pevných látkových pytlích, vložených například do přepravních brašen, termoboxů apod.

K § 9 – Přejídné ustanovení

Ustanovení § 9 – Přejídné ustanovení – upravuje použití vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Vyhláška o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči se bude používat pouze ve správních řízeních o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, která byla zahájena po nabytí účinnosti této vyhlášky.

V řízeních o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, se tato vyhláška používat nebude. Rozhodným dnem pro určení toho, jaká právní úprava bude použita, je den zahájení řízení (tedy den podání žádosti), nikoliv den vydání rozhodnutí. I když bude rozhodnutí vydáno po nabytí účinnosti vyhlášky o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, nebudou se v řízení zahájeném před nabytím účinnosti vyhlášky posuzovat podmínky podle nové vyhlášky.

K § 10 – Zrušovací ustanovení

Ustanovení § 10 – Zrušovací ustanovení - výslovně zrušuje dosavadní vyhlášku č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, a vyhlášku č. 205/2011

Sb., kterou se mění vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

K § 11 – Účinnost

Ustanovení § 11 upravuje nabytí účinnosti vyhlášky. Ustanovení upravuje také to, že přílohy a některá ustanovení vyhlášky nabývají účinnosti později, konkrétně od 1. 1. 2025. Později nabývají účinnosti ustanovení, která mohou pro některé chovatele znamenat nutnost zvětšení stávajících prostor určených k chovu zvířat, případně nutnost stavebních úprav. Finanční náklady si tak chovatel může rozložit do delšího časového období.